

Tomaž Pavlin

Stoletnica ustanovitve prvih krovnih športnih asociacij na Slovenskem aprila 1920

Izvleček

Konec prve svetovne vojne je prinesel narodno emancipacijo, a hkrati usodno zarezal v slovensko narodno telo. Formiranje nove jugoslovanske države in izguba tretjine slovenskih ozemelj, so pomenila za telovadce in športnike izven matice kmalu zaton samostojnega organiziranja, nasprotno pa je telesnokulturno življenje v matici ob južnoslovanski narodni osamosvojitvi doživljalo razmah. V istem letu, ki ga slovenski šport obeležuje kot mejnik v krovnem organiziranju, je v Trstu zagorel Narodni dom, v katerem je bila tudi telovadnica Tržaškega Sokola. A ni se zaustavilo pri tem, sledili so napadi tudi na druge telovadnice na Tržaškem, Sokol pa je moral opustiti ime in dejavnost, ki se je vse bolj prenašala na šport, ki ga moramo v tem primeru razumeti primerno času v ožjem pomenu. Poudarek je bil zlasti na nogometu, atletiki, kolesarstvu in ženski hazeni.

Ključne besede: obletnica, olimpijstvo, šport, Sokol, Slovenija

Fašistično razdejanje sokolskih domov na Tržaškem: poškodovana telovadnica Sokola v Rojanu pri Trstu, 1921.

The hundredth anniversary of the first umbrella sports associations in Slovenian lands in April 1920

Abstract

The end of World War I brought about the national emancipation, but at the same time struck a fatal blow to the Slovenian national body. The forming of the new Yugoslav state and the loss of one-third of Slovenian territory caused the downfall of gymnasts' and athletes' independent organising outside the home country. Conversely, physical culture in the home country bloomed after the South Slavic nations gained independence. In the same year that is considered a landmark in Slovenian sport in terms of umbrella organisations in the home country, there was an arson attack on the National Hall in Trieste, the Slovenian minority's cultural centre which also featured a gym used by the Trieste Sokol sports society. However, it did not stop there; attacks on other gyms in the Trieste territory followed, after which Sokol had to abandon its name and gradually restrict its activities to sport which, given the period of history, should be understood in its narrowest meaning. The emphasis was on football, track and field, cycling and women's hazena.

Key words: anniversary, olympics, sport, Sokol, Slovenia

■ Prevrat in šport

Nasprotno je vrvelo v matici v okviru jugoslovanske države. Že 28. oktobra 1918 je Sokol pozval »brate Sokole in sestre Sokolice« in »vse bratske sokolske župe in društva«, da nemudoma pričnejo s sokolskim delom, kajti »sokolstva dolžnost je, da stopi zopet v prvo vrsto narodnih delavcev.« Kot najpomembnejšo nalogo so navedli delo v Narodni straži in apelirali na članstvo, naj ga ne bo Sokola, ki ne bi stopil v njene vrste, »ki ne bi izpolnjeval nujne in važne narodne dolžnosti!« Prav tako so pozvali članstvo k udeležbi »manifestacijskega sprevoda v Ljubljani«, 29. oktobra 1918, sprevoda v podporo političnemu »prevratu« ali razhodu z avstro-ogrsko državo in razglasitvi politične avtonomnosti in Države Slovencev, Hrvatov in Srbov – ta se je 1. decembra združila s Kraljevino Srbijo v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS) pod žezlom Karadjordjevičev. Tudi Orel je podobno pozival članstvo in pozval tako sokole kot orle, da naj bodo »ljudskim trumam reditelji in avantgarda.« Naslednjega dne so družno in svečano korakali po ljubljanskih ulicah ter bili v kriznih časih vključno z gasilci del »Narodne obrane« ali Narodne straže. Njeni oddelki so šteli pravkar razglašeno avtonomijo in varovali umik razpadajoče avstro-ogrske soške armade.

Po prevratu je sledilo delo pri obnavljanju društvenega življenja, organiziranje občnih zborov (društvenih skupščin), telovadne dejavnosti in vaditeljskih zborov, ki so bili marsikje, zaradi vojnih žrtev, okrnjeni. Vsakdanje življenje ni bilo prijetno. Za srednje in nižje sloje, zlasti za delavstvo, so vojne raz-

mere že tako pomenile poslabšanje kvalitete življenja. Že med vojno se je poslabšala preskrba s hrano – blejski turistični delavci so npr. sredi leta 1918 opozarjali »letoviščarje«, da je prehrana zaradi vojnih razmer omejena; podobne težave so imeli planinci, ki so morali s seboj v hribe nositi kruh, jeseni 1918 je izbruhnil drugi val epidemije španske gripe. Tem težavam so se pridružile mirnodobne, zlasti brezposelnost. Slednje je bremenila preusmeritev gospodarstva na mirnodobsko industrijo in reorganizacija ob oblikovanju jugoslovanske države in trga, socialni nemiri in štrajki (npr. železničarski z žrtvami na Zaloški cesti) ter politično-vojaške borbe za meje, zlasti za severno mejo z Avstrijo. Pereče je bilo vprašanje vojnih beguncev, ki so pribežali pred Soško fronto in bili nastanjeni v begunskih taboriščih, po vojni pa se jim je pridružil prvi val primorske emigracije, ko so Italijani sklicujoč se na Londonski sporazum iz leta 1915 okupirali Goriško, Tržaško in Istro.

Nova država je zahtevala nov državni aparat. Izrinjanje Nemcev iz politično-kulturnih krogov je pomenilo »slovenizacijo« javnega življenja, poslovenjenje šolstva in borbo za prevzem tedanjih nemških kulturnih postojank, npr. v Ljubljani Kazino vključno s stavbo. Med telovadnimi organizacijami so bili podobne postojanke nemški »turnvereine«, ki pa jih v Ljubljani in niti na Štajerskem, kjer je bila nemška manjšina močna, ne obnovijo. Ljubljanski Rohrschützen Gesellschaft je nadaljeval strelsko dejavnost na svojem strelišču pod Rožnikom kot Društvo ljubljanskih ostrostrelcev, Laibacher Reitschulverein pa je leta 1920 predložil v potrditev upravnim oblastem društvena

Ciril Žižek, podpredsednik JOO in prvi predsednik pododбора v Ljubljani in SZL; pozneje je bil službeno premeščen v Beograd, njegov prispevek v slovenskem športu je slabo poznan in neraziskan.

pravila kot Ljubljansko jahalno društvo. V Mariboru so Nemci so prenesli dejavnost na šport ter ustanovili športni klub Rapid ali pa kolesarski Edelweiss, v Celju pa športni Atletik. Slovenski planinci so odkupili nemške domove v Julijcih, Karavankah in Savinjskih Alpah, kar nekaj pa so jih zaradi novih mej tudi izgubili. Da so sočustvovali s svojimi kolegi na okupiranih ozemljih nam priča njihovo stališče v času prednovoletnih veseljačenj leta 1918. Javno so v Slovenskem narodu oznanili, da to leto ne bodo priredili Silvestrovega večera, »ker so časi preresni in pretežavni, da bi se mogli slovenski planinci vdjati neskalskemu veselju.« Ker je planinski ples v prejšnjih časih običajno združeval »v neprisljeni zabavi prijatelje slovenskega planinstva iz vseh naših pokrajin, letos pa bi moreli pogrešati poset naših prijateljev iz Notranjske in Primorske, Slovensko planinsko društvo zato zasedaj še opusti vsako hrupno prireditev, prosi pa svoje člane, da mu ostanejo podporniki v njegovem delu.«

■ Združevanje v državne zveze: prvi Sokoli in med športniki nogometaši

Telovadno in športno društveno življenje se je v letu 1919 obnavljalo in se hitro pri-

Sokolski sprevod v Mariboru 1920, ko se je organizacija preimenovala v Jugoslovanska sokolska zveza in v do tedaj 'nemškem' mestu manifestirala slovensko-jugoslovansko dobo.

Nogometaši so sestavljali prvo olimpijsko reprezentanco mlade jugoslovanske države leta 1920; šesti z leve Ljubljančan Stanko Tavčar.

lagajalo novim državnim razmeram. Junija 1919 se je slovensko, hrvaško in srbsko sokolstvo na skupščini na Vidov dan (konec junija) v Novem Sadu združilo v enotno jugoslovansko sokolsko zvezo. Hrvaška, srbska in slovenska sokolska zveza, ki so bile ustanovljene že v avstro-ogrskem času, pa so se razpusile. Podobno so jim čez par let sledili katoliški Orli, ki so se povezovali s sorodnimi društvi na Hrvaškem, vendar na konfederativen način in ne centralistično kot Sokoli. Sedeža obeh zvez sta bila v Ljubljani. V Mednarodni gimnastični zvezi je bil član le Sokol, medtem ko so se katoliški telovadci povezali s sorodnimi v Mednarodni katoliški zvezi za telesno vzgojo (FICEP), ki pa ni bila članica FIG in s tem tudi ne Mednarodnega olimpijskega komiteja (MOK).

Stanko Bloudek, član prvega odbora JOO, po drugi vojni leta 1948 izbran v MOK.

Telovadcem so sledili športniki s svojimi klubi in v javno življenje je v letih 1919 in 1920 vstopalo vse več novih klubov. Iz športnih vrst je stekla pobuda tudi za olimpijsko državno organiziranje in v novih okoliščinah sta sovpadala športno in olimpijsko organiziranje. Pobudo so prevzeli hrvaški odborniki. Srbija se je ukvarjala z obnavljanjem v vojni uničene ali poškodovane dežele in že sokolska ustanovitve je bila zaradi uničene infrastrukture prestavljena iz načrtovanega in poškodovanega Beograda v Novi Sad. Zagrebški športni odborniki so maja 1919 snovali zborovanje »vseh športnih klubov na ozemlju SHS« in o tem obvestili ljubljansko Ilirijo ter ljubljanski športni klub - Ilirija je imela športne (nogometne) stike z zagrebškimi klubi že pred vojno. Namen zborovanja je bil organiziranje centralne jugoslovanske športne zveze (ta naj bi temeljila na strukturi predvojne Hrvaške športne zveze), centralnih ali državnih panožnih zvez in olimpijskega odbora, saj so bile v letu 1920 pred športniki olimpijske igre. Ilirija je po dogovoru z LSK prevzela odgovornost nadaljnega informiranja vseh slovenskih klubov in bila pripravljena zastopati tiste, ki se zborovanja v Zagrebu ne bi mogli udeležiti.

Glede na dejstvo, da je bil najmnogičnejša in matična panoga športa nogomet, je bila najprej organizirana centralna nogometna zveza, medtem ko naj bi bilo organiziranje »zimskega športa«, kot so poročali na seji upravnega odbora Ilirije avgusta 1919, prepuščeno slovenskim klubom. Ustanovna skupščina Jugoslovanske nogometne zveze (JNZ) je potekala 8. septembra 1919 v Zagrebu, kjer je bil tudi vrsto let sedež zveze. Sodeloval je tudi Ilirijan Janko Berce. Glede organiziranosti je bilo sklenjeno, da se bo

zveza delila na zaokrožene podzveze s sedeži v Zagrebu, Splitu, Beogradu, Sarajevu in Ljubljani in da se meje podvez določi po »načelu transportnih povezav« in ne na osnovi narodnih mej, kar bi bilo bolj kočljivo na osrednjem jugoslovanskem teritoriju. V primeru reškega območja, ki je bilo predmet meddržavnih jugoslovansko – italijanskih pogajanj, je bilo sklenjeno, da se priključi Ljubljani, če bi to želeli. 15. februarja 1920 je sledila volilna skupščina JNZ v Zagrebu, ki je tudi potrdila členitev na predvidene podzveze. Predsednik je postal Ante Jakovac (Zagreb), podpredsednika pa Stojanović iz Beograda in Ilirijan Janko Berce, med odborniki pa je bil še Janko Kavčič.

■ Jugoslovanski olimpijski odbor

Vzporedno je stekla akcija za olimpijsko organiziranje. Olimpijstvo med Južnimi Slovani ni bila noviteta, saj sta bila Nacionalni olimpijski komite Kraljevine Srbije in njen predsednik častnik Svetozar Djukić že člana MOK, na Hrvaškem pa se je Franjo Bučar trudil vključiti hrvaški šport v MOK že tekom prvega desetletja 20. st. Leta 1908 se je v Parizu osebno sestal s Pierrom de Coubertinom, predsednikom MOK in pobudnikom modernih olimpijskih tekmovanj. Pogovor je tekel o pristopu Hrvatov v MOK in samostojnem nastopanju hrvaških tekmovalcev na olimpijskih tekmovanjih pod hrvaško zastavo, čemur pa so nasprotovali, in tudi zavrlji, Madžari. Nasprotno med Slovenci posebnega posluha za olimpijstvo tedaj še niti ni bilo, pozornosti je bilo v prvi vrsti deležno sokolstvo in orlovstvo.

Septembra 1919, takoj po organiziranju nogometašev, je stekla pobuda za organiziranje konstitutivne seje olimpijskega odbora sporazumno med zagrebškimi športnimi delavci okrog Franja Bučarja in Svetozarjem Djukićem. Ta je bil službeno nastanjen v sklopu vzpostavljanja jugoslovanske vojske v Zagrebu. Bučar je obvestil Ilirijane, ki je 10. decembra 1919 sklicala sestanek »ljubljskih športnih klubov in institucij«, na katerem so se pogovorili o novi organizaciji in določili delegate za ustanovni sestanek. V Zagrebu so bili po pisanju zagrebške Ilustrovane sportske revije Ciril Žižek, Franjo Trošt ter Josip Sorič, član Kolesarskega kluba Ilirija (klub je s športno Ilirijo delil le isto ime). Skupščina je potekala 14. decembra 1919, pokroviteljstvo je prevzel regent in pozneje kralj Aleksander Karadjordjević. Sestanka so se udeležili le športni odbor-

Naslovna stran prve številke revije Sport z regentom in leto zatem kraljem Aleksandrom, pokroviteljem JOO.

niki, pa še ti resda skromno, medtem ko so bili sokoli do olimpijskega organiziranja zadržani. Predsednik je postal Franjo Bučar (Zagreb), podpredsednika Svetozar Djukić (Beograd) in Ciril Žižek (Ljubljana), I. tajnik Ante Jakovac. Med odborniki so bili iz slovenskega športa izbrani Janko Berce, Joso Gorec in Stanko Bloudek, vsi člani Ilirije. Po sprejetih pravilih je bil namen JOO skrb za zastopanje športa na mednarodnih olimpijskih igrah, navezava stikov z MOKom in NOKi ter morebitno organiziranje olimpijskih iger v Kraljevini SHS. Tudi JOO je za svoje delo organiziral pododbore s sedeži v Ljubljani, Beogradu, Sarajevu in Splitu, sedež JOO pa je bil v Zagrebu. Vzporedno je Bučar navezal stike z organi-

zacijskim odborom olimpijskih iger v belgijskem Antwerpnu in jih seznanil s potekom ustanovitve JOO in izrazil željo za nastop jugoslovanskih športnikov. Medtem sta pri MOKu posredovala Svetozar Djukić in zunanje ministrstvo. Članstvo JOO v MOK je bilo potrjeno v času olimpijskih tekmovalj avgusta in septembra 1920, obenem pa je bil v MOK sprejet tudi Franjo Bučar, ki mu je s formiranjem jugoslovanske države uspel hrvaški olimpijski skok. Tako sta bila iz Kraljevine SHS v MOK kar dva člana, Bučar in Djukić, kar je bilo presenetljivo za mlado in še športno neuveljavljeno državo. In zanimivo, država se je imenovala Kraljevina SHS, športniki pa so prevzeli jugoslovansko ime – Jugoslovanski olimpijski odbor, Jugo-

slovanska nogometna zveza, Jugoslovanska sokolska zveza itd., čemur sta leta 1929 sledila tudi kralj in vlada s preimenovanjem države v Kraljevino Jugoslavijo.

■ Nogometno, športno in olimpijsko organiziranje na Slovenskem aprila 1920

Slovenski športniki oziroma predstavniki ljubljanskih klubov so se po zagrebškem 'olimpijskem' sestanku sestali 22. decembra 1919 v Ljubljani in razpravljali o ustanovitvi olimpijskega pododбора za Slovenijo. Zastopniki klubov so bili »v nekaterih bistvenih točkah: previsoka članarina, pomanjkljiva in neobičajna organizacija«, nasprotni ustanovitvi in sklenili dati pristanek JOO šele po pregledu pravil MOK in češkega olimpijskega odbora (ustanovljen že pred prvo vojno, po vojni prerasel v češkoslovaški). Ciril Žižek, podpredsednik JOO, je 5. februarja 1920 sklical novi sestanek »ljubljskih sportnih krogov«, kjer so ponovno obravnavali ustanovitev olimpijskega pododбора za slovenski teritorij, ki pa naj bi bil istočasno »vrhovna sportna instanca za Slovenijo«. Odborniki Ilirije so to idejo obravnavali na klubski seji 9. februarja 1920 in zavzeli negativno stališče ter predlagali, da se raje ustanovi »prepotrebni Sportni savez za Slovenijo«, ki naj bi prevzel nalogo organizirati slovenski šport, ga propagirati, istočasno pa bi lahko vodil tudi »agende Olimpijskega pododбора«. Očitno je mnenje Ilirije imelo težo in so mu športni odborniki glede na sledeče dogodke prisluhnili. Sledilo je oblikovanje pripravljalnega odbora, sestavljenega iz po dveh delegatov vsakega športnega društva. Vodil ga je podpredsednik JOO Ciril Žižek. Naloga odbora je bila pripraviti ustanovne seje olimpijskega in nogometnega pododбора ter »sportne zveze«. V dopisu ljubljanskemu magistratu sredi aprila 1920 so poudarili, da JOO ustanavlja pododbore v vseh »kulturnih, gospodarskih in političnih središčih naše domovine ...«, da zamore doseči večje uspehe v pripravljalnem delu za tekme tudi z velikimi zapadnimi demokracijami v areni svetovnih olimpijad »ter ga »v interesu stvari, kateri se eminentna važnost za bodočnost naše mladine ne da oporekati«, pozvali k imenovanju dveh delegatov, »ki se ... zanimata za telesno vzgojo v sportnem smislu«, na ustanovno sejo.

Ustanovitev športnih teles je potekala 24. in 25. aprila 1920 v »posvetovalnici mestnega magistrata«, navaja poročilo v Slovenskem narodu 1. maja 1920, medtem ko je pripravljali odbor načrtoval potek sej 24. 4. »v verandi hotela Union« in 25. 4. v »srebrni dvorani hotela Union«. V soboto 24. aprila so potekala posvetovanja in redakcije pravilnikov, 25. aprila pa sta bili najprej predavanji o športu in higieni (dr. Demšar) ter splošnem pomenu športa (ravnatelj liceja Anton Jug), ki so jim sledile ustanovitve prvih krovnih teles. A. Jug je pomenljivo predstavil programske smernice novih organizacij. Šport je navezal na jugoslovansko državo, ki da je pomenila »zmago nacionalne ideje«, s čemer so bili pred nalogo graditve jugoslovanske skupnosti. Poudaril je vlogo športa in telesnih vaj, ker »energične telesne vaje ne prijaajo samo telesnemu razvoju, one krepijo značaj in voljo, ojačajo npravstveno samozatajevanje in tvorijo temelj za plemenito duševno in tudi domoljubno mišljenje«, na drugi strani pa oblikujejo osebnost. Svojo trditev je utemeljeval na primeru Angležev ter poudaril, da če »občudujemo n.pr. v tem pogledu svetovni pomen Angležev, potem menda ne bo nihče trdil, da obstoja ta pomen zaradi velike spretnosti Angležev pri nogometu ali zaradi vztrajnosti angleških tekačev itd., temveč vsakdo si lahko izračuna, da so na angleških igriščih odločilni duševni procesi, da se ne izurijo tam samo na mišicah močni atleti, temveč krepostni in energični mladeniči in možje, ki zavzemajo v angleški svetovni državi vodilna mesta in ki imajo dovolj moči, da se kot taki obdrže na površju ali drugače povedano: Na sportnih igriščih se vzgajajo popolne osebnosti«.

Sledile so ustanovitve in volitve predsednikov in izvršnih odborov najprej Ljubljanske nogometne podzveze (LNP), nato Sportne zveze Ljubljana in Olimpijskega pododbora Ljubljana. Vse so se poimenovala po sedežu, to je Ljubljani, delokrog pa je bil slovenski teritorij. Predsednik LNP je postal Anton Jug, Sportne zveze Ciril Žižek, podpredsednik Anton Jug, drugo podpredsedniško mesto je bilo rezervirano za predstavnika »izvenljubljanskih kubov«, I. tajnik Evgen Betetto, II. tajnik (skrbel za notranje delo in notranjo korespondenco) Stanko Planinšek. Sledila je ustanovitev olimpijskega pododbora s predsednikom Cirilom Žižkom, tako da so ustanovitelji do neke mere personalno prepleteni novoustanovljene organizacije. Olimpijski pododbor je zasledoval družbeno širino. Sestavljali so ga še trije podpredsedniki, dva tajnika, dva blagaj-

Veslanje z veslaškim odsekom je bilo med 'ustanovnimi' športi v SZL: na sliki četverec LSK leta 1920, ko je bilo v okviru Sportnega tedna na Ljubljani tudi prvo veslaško tekmovanje.

nika, odborniki JOO, zastopniki prosvete, referenta za telesno vzgojo poverjenišva za socialno skrbstvo in sosveta za telesno vzgojo pri zdravstvenem odseku, generalnega komisarja za tujski promet, predstavniki dravske divizijske oblasti, mesta Ljubljane, združenja jugoslovanskih novinarjev in Sportne zveze Ljubljana. Naloga mu je bila promovirati olimpijstvo in zbirati sredstva za olimpijske nastope z organiziranjem npr. propagandnih »olimpijskih dnevov« s športnimi prireditvami ali različnimi olimpijskimi akcijami, katerih izkupiček je šel v centralno olimpijsko blagajno.

Z aprilsko ustanovitvijo sta LNP in Sportna zveza Ljubljana z odseki za posamezne panoge ali športe povezali slovenski šport, v razmerju z jugoslovanskim, medtem ko je Olimpijski pododbor prevzel skrb za promocijo olimpijstva. Pravila Sportne zveze Ljubljana so bila predložena ljubljanskemu oblastvu septembra 1920, vendar je zveza neformalno delovala že od aprila 1920. Delovno področje je bilo »okrožje Ljubljane, t.j. Slovenija, Prekmurje ter oni del reškega ozemlja, ki se odloči za pristop k SZL«, ki pa je pripadla Kraljevini Italiji. Sestavljali so jo tako imenovani »sportno-tehnični odseki« za posamezne športe. Ti so v ustanovnem letu bili: plavalni, veslaški, smučarski (ali tudi zimsko-sportni), atletski, teniški, kolesarski in motociklistični ter konjeniški odsek, ki so se z organiziranjem novih športov širili. Zveza je obstajala le nekaj let, »sportno-tehnični odseki« so po organiziranju centralnih panožnih zvez prerasli v panožne podzveze. Podzveze so se poimenovala po športni panogi in sedežu podzvez, npr.

v originalu Ljubljanski nogometni podsavez, Ljubljanski lahko-atletski podsavez, Ljubljanski plavalni podsavez itd. Državna nacionalna politika integralnega ali enotnega jugoslovanskega naroda s plemeni Srbov, Hrvatov in Slovencev je bila podlaga centralističnemu upravnemu sistemu, ki je izključeval federativni model narodnih ali plemenskih športnih zvez združenih v jugoslovanski zvezi -zato tudi imena po sedežih podzvez. Podzveze (in podobno olimpijski pododbori) so se ob organiziranju navezovala na historične dežele. Ljubljanska podzveza je zaobsegla slovenski teritorij Kranjske, Koroške in Štajerske in je bila v narodnem pogledu prej posebnost kot pravilo, zagrebška podzveza bansko Hrvaško s Slavonijo, splitska podzveza Dalmacijo in hrvaško Primorje, sarajevska podzveza Bosno in Hercegovino in beograjska podzveza Kraljevino Srbijo in Vojvodino. Notranje so se podzveze členile na okrožja, npr. ljubljanska na ožje ljubljansko, celjsko in mariborsko okrožje.

SZL je prevzela nalogo vodenja, pospeševanja in promoviranja športa na Slovenskem in se v letu 1920 lotila organiziranja »Sportnega tedna«, tekmovanja organiziranega po vzoru olimpijskih iger in s tekmovanji tedaj vseh v SZL organiziranih športnih panog. S tem naj bi predstavili in promovirali mladi slovenski šport. Prvo tekmovanje je potekalo konec septembra in začetek oktobra 1920, težnja pa je bila, da Sportni teden prerese v vsakoletno prireditev z zaključnimi tekmami za »prvenstvo Slovenije« po vzorcu olimpijskih iger. Program Sportnega tedna v letu 1920 so

sestavljale tekme v plavanju, atletiki, kolesarstvu, motociklizmu, veslanju, nogometu, avtomobilizmu in konjeništvu. Poleg tega je SZL konec junija 1920 pričela izdajati revijo Sport, ki je bila hkrati organ SZL in je objavljala tako strokovne članke s področja športa kot športne vesti iz domačih in tujih krajev.

Sport je v začetku leta 1921 poudaril, da je »leto 1920 prvo leto slovenskega sporta« in da »še v tem letu je sport postal tudi Slovencem to, kar je bil drugim narodom že davno: važno sredstvo za duševni in telesni preporod naroda.« Na občnem zboru marca 1921 je SZL poročala, da je bilo včlanjenih 31 klubov. Od teh je bilo pred vojno ustanovljenih 7 in po vojni 24. V klubih so bili gojeni spodaj naštetih športi, kar že poudarja športno širitev in razvejanost, značilno tudi v današnjem športu.

Panoga	PE*
Atletika	10
Avtomobilizem	1
boks/teška atletika	1
Hazena**	2
kolesarstvo in motociklizem	14
Konjeništvu	1
Nogomet	20
Plavanje	13
Streljanje	1
Tenis	3
Veslanje	1
zimski šport***	2
Skupaj	69

*PE - panožne enote: so lahko ali specializiran klub ali klubska sekcija. Klubi so imeli običajno več sekcij, ki so bile včlanjene v posamezne panožne organizacije.

** Češka ženska igra zelo podobna malemu rokometu, ki se je po prvi vojni razširila tudi v Sloveniji in Jugoslaviji. Ime izhaja iz češko hazet-metati, vreči.

***Smučanje, drsanje in sankanje.

■ Viri in literatura

Arhivski viri:

1. Zgodovinski arhiv Ljubljana - LJU 282, Športni klub Ilirija, Ljubljana, fascikel 1, zapisniki sej upravnega odbora SK Ilirija 1919 in 1920.
2. Arhiv Republike Slovenije, kartoteka društev.
3. Dopis pripravljalnega odbora magistratu stolnega mesta Ljubljane, 19. aprila 1920. Zasebni arhiv Levovnik T.

Časopisni viri:

4. Slovenec 1918.
5. Slovenski narod 1918, 1920.
6. Ilustrovana sportska revija (Zagreb) 1919, 1920.
7. Sport (Ljubljana) 1920, 1921.

Literatura:

8. Mikša P., Ajlec K. (2015). Slovensko planinstvo. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.
9. Pavlin T. (2006), »Zanimanje za sport je prodrlo med Slovenci že v široke sloje«. Ljubljana: Fakulteta za šport.
10. Pavlin T. (2014), Jugoslovanski Sokol. V Naša pot: 150 let ustanovitve Južnega Sokola in sokolskega gibanja (ur. Pavlin T.). Ljubljana: Fakulteta za šport.
11. Stepišnik D. (1968). Oris zgodovine telesne kulture na Slovenskem. Ljubljana: DZS.

doc. dr. Tomaž Pavlin
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport
Gortanova 22, 1000 Ljubljana, Slovenia
tomaz.pavlin@fsp.uni-lj.si